

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תשלב

ערב שבת-קודש

פרשת מסעי

כ"ט בתמוז ה'תשס"ח

יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ט בתמוז ה'תשס"ח – ז' במנחם-אב ה'תשס"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ט בתמוז	הלי שבת פרק ל. הלי עירובין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הט לבי וגוי. ספר נזיקין והוא ספר אחד עשר.. הלי נזקי ממון.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנה.
ש"ק	א' במנחם-אב	פרק ג-ה.	פרק ב.	מל"ת שכ.
א'	ב' במנחם-אב	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ת שכא.
ב'	ג' במנחם-אב	הלי שביית עשור.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע קסה. מל"ת שכת. מ"ע קסד. מל"ת קצו.
ג'	ד' במנחם-אב	הלי שביית יו"ט.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ה.	מ"ע קנט. מל"ת שכג. מ"ע קס. מל"ת שכד.
ד'	ה' במנחם-אב	פרק ד-ו.	פרק ו.	מ"ע קסב. מל"ת שכה. מ"ע קסג. מל"ת שכו.
ה'	ו' במנחם-אב	פרק ז-ח. הלי חמץ ומצה.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ז.	מ"ע קסו. מל"ת שכו. מ"ע קסז. מל"ת שכח. קצט.
ו'	ז' במנחם-אב	פרק ב-ד.	פרק ח.	מ"ע קנו. מל"ת קצז. קצח.

זמני השבוע *

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
8.05	7.38.2	1.21	12.47	9.19	6.00	4.59	4.34	3.33	ו', כ"ט בתמוז
8.04	7.37.6	1.21	12.47	9.19	6.01	5.00	4.35	3.34	ש"ק, א' במנ"א
8.03	7.36.8	1.21	12.47	9.20	6.02	5.01	4.35	3.35	א', ב' במנחם-אב
8.02	7.35.9	1.21	12.47	9.20	6.02	5.01	4.36	3.36	ב', ג' במנחם-אב
8.01	7.35.1	1.21	12.47	9.20	6.03	5.02	4.37	3.38	ג', ד' במנחם-אב
8.00	7.34.2	1.20	12.46	9.21	6.03	5.03	4.38	3.39	ד', ה' במנחם-אב
7.59	7.33.3	1.20	12.46	9.21	6.04	5.04	4.39	3.40	ה', ו' במנחם-אב
7.58	7.32.2	1.20	12.46	9.21	6.05	5.05	4.40	3.42	ו', ז' במנחם-אב

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש	דה"נ	צה"ש
מסעי	7:00	8:15	7:15	8:17	7:08	8:18	7:16	8:15
דברים	6:54	8:08	7:09	8:10	7:02	8:11	7:10	8:09

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

העולם הזה הוא רק "מסע"

מהי הצדקה שעשה הקב"ה עם ישראל בכך שפיזרן בין האומות?
 • בבירור הניצוצות בכל מקום ובכל דבר, גם באלו שבלעומת זה -
 מקרבים את ביאת המשיח • האם כוונת המאמר "משיח בא בהיסח
 הדעת" היא לחשוב עליו כמה שפחות? ... * ומהו השיעור ל"ממעטין
 בשמחה"? • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

קטנה, אבל אם תהיה האבוקה גדולה אזי אף-על-פי שיהיה הנר רחוק יהיה מתכלל בה".
 אמנם, בנוגע לבירור הניצוצות שצריכים לברר בזמן הזה - הרי מצינו שאפילו בימי שלמה לא היו יכולים להתברר ניצוצות אלה באופן של מנוחה, שבני-ישראל יושבים בארץ-ישראל, ובדרך ממילא מתבררים כל הניצוצות כנר בפני האבוקה; וכל שכן וקל וחומר שאינם יכולים להתברר בדרך ממילא על-ידינו, שאין אנו בערך המעמד ומצב דשלמה, ואין אנו בערך המעמד ומצב של הזמנים ההם, הרי בודאי שאי אפשר להיות בירור הניצוצות בדרך ממילא, כאשר יושבים בארץ-ישראל.
 וכיוון שהקב"ה יודע עם מי יש לו עסק ("מיט וועמען ער האָט צוטאַן") - עם דלים ורשים הזקוקים לצדקה - הנה "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", בכדי שיהיה נקל יותר לברר את כל הניצוצות, כולל גם הניצוצות הנמצאים בלעומת-זה, וכנזכר לעיל [.] שצריכים לברר גם את הניצוץ שנתלכש בעכו"ם המבלבל אדם מתורה ותפלה.

וכמשל המציאה, ש"אי אפשר לחפש אחר אבירה ולמצאה זולת במקום שנאבדה",⁶ וכך אי אפשר

א. בהמשך למדובר לעיל לבחורים¹ שכוונת נסיעתם היא לברר ולתקן את חלקם בעולם - יש להוסיף, שעניין זה שייך לא רק לבחורים, אלא גם לכל אחד ואחד, שבכל מקום שנמצא ובכל מקום שבא אליו, שהוא פרט בה"נסיעה" דירידת נשמתו בגוף, הנה הכוונה בזה היא להאיר את המקום ההוא, ובוה משלימים את כוונת הגלות.
 ביאור העניין:

אמרו חז"ל² "צדקה עשה הקב"ה בישראל שפיזרן לבין האומות", ומבואר בזה, שעל-ידי "שפיזרן לבין האומות" נקל יותר לברר בירורים.
 דהנה, ידוע³ שכאשר בני-ישראל היו בארץ-ישראל, בזמן שבית המקדש היה קיים, ובפרט בזמן שלמה שהיה איש מנוחה⁴, נעשה בירור הניצוצות שבכל העולם באופן ש"היו נכללים הניצוצות ממילא כנר בפני האבוקה . . לפי שאז היה אבוקה גדולה על דרך משל, על כן ממילא מתכללים בה הניצוצות" ("שאם האבוקה קטנה אזי נר הסמוך לה יוכלל בה ואם ירחיקוהו מעט לא יתכלל בה מפני שהאבוקה

(1) שיחת ח"י תמוז - להתלמידים הנוסעים בשליחות המל"ה (לעיל ע' 69 ואילך).
 (2) פסחים פז, ב.
 (3) ראה תו"א בראשית ו, רע"א. ובכ"מ.
 (4) דברי הימ"א כב, ט.

(5) ראה המשך תער"ב ח"ב פרק שער.
 (6) לקו"ת ראה לב, סע"ב.

לברר הניצוצות שנפלו למקום החושך והלעומת-זה אלא על-ידי זה "שפיוזן לבין האומות" דווקא.

ב. והנה, כיוון שכוונת הגלות, "פיוזן לבין האומות", היא בשביל בירור הניצוצות,³ נמצא, שהעבודה דבירור הניצוצות היא הכנה לביאת המשיח, ועל-ידי כל ניצוץ וניצוץ שמבררים, מקרבים יותר את ביאת המשיח.

וכידוע⁷ שעבודת בירור הניצוצות הוא עניין "קיבוץ גליות" ברוחניות,

- קיבוץ גליות בגשמיות אינה העבודה שלנו, כי זוהי עבודתו של משיח, כמו שכתוב הרמב"ם⁸ "יעמוד מלך כו' הוגה בתורה כו' וילחם מלחמות ה' כו' וקבץ נדחי ישראל", ואין זה מענייננו לחסוך למשיח עבודה ("איינשפאָרן משיח'ן אַרבעט"), ועוד זאת, שאין זה בכוחנו כלל. וגם אם מישו חושב שהדבר הוא בכוחו, עליו לדעת שאין זו עבודתו, אלא זוהי עבודתו של משיח. וכיוון שמלמעלה אין נותנים לאדם כוחות בחנם, צריך לנצל את כוחותיו לצורך העבודה המוטלת עליו, והיינו קיבוץ גליות ברוחניות -

וזהו גם ההכנה לקיבוץ גליות בגשמיות. ולכן צריכים להתכונן לביאת המשיח על-ידי העבודה בבירור הניצוצות, היינו, לנצל כל עניין - אפילו של לעומת-זה - בשביל קדושה.

ג. ישנם השואלים על זה שמדברים תמיד שצריכים להתכונן למשיח - ממאמר רו"ל⁹ "ג' באין בהיסח הדעת . . משיח".

- כנראה שהם מחמירים גדולים, ובמילא מחמירים ביותר גם בעניין "היסח הדעת", שאסור לחשוב על משיח לגמרי, כי המחשבה על משיח וההכנה לביאתו - טוענים הם - מעכבים חס-ושלום את ביאת המשיח!

אך העניין הוא, שמשיח בא בהיסח הדעת פירושו שההכנה לביאת המשיח היא על-ידי

(7) ראה סידור (עם דא"ח) נט, ג ואילך. סז, ד ואילך.

(8) הל' מלכים ספ"א.

(9) סנהדרין צז, א.

עבודה שהיא באופן של היסח הדעת¹⁰, שזהו עניין בירור הניצוצות אפילו בדברים הפכיים - על דרך שנתבאר לעיל . . בפירושו הלשון "היסח הדעת" שהוא עקירת המחשבה לעניין הפכי (וכנ"ל שמשום זה נקרא הגלות בשם "נסיעה", כי נסיעה הוא אותו עניין ד"היסח (הדעת)", וזהו גם שמשיח בא בהיסח הדעת, היינו, על-ידי העבודה בבירור הניצוצות גם בדברים הפכיים.

ובפרטיות יותר - כללות העבודה דבירור דברים גשמיים שהם בגדר "עניינים הפכיים", ואפילו בירור העניינים דלעומת-זה שהם הפכיים לגמרי, היינו, בירור הניצוצות שנאבדו בלעומת-זה - כנ"ל . . שבירור הניצוצות הוא כמשל המציאה שצריכים לחפשה במקום שנאבדה - "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וגו'"¹¹, כידוע¹² ש"עקרב" ענינו קרירות, והוא הבלכול היותר גדול לעבודת התפלה, שלכן "נחש כרוך על עקבו לא יפסיק", "אבל עקרב פוסק"¹³.

ויומתק יותר - שגם "מציאה" ו"עקרב" הם מהעניינים שבאים בהיסח הדעת ("ג' באין בהיסח הדעת . . משיח מציאה ועקרב"), והיינו, שביאת המשיח היא על-ידי העבודה באופן של היסח הדעת, שהוא עניין בירור הניצוצות שבדברים הפכיים, עניני לעומת-זה שמנגדים לקדושה, כמו עקרב, שבירורם הוא כמשל המציאה.

ד. והנה, כללות עבודת בירור הניצוצות בזמן הגלות גורמת תענוג גדול למעלה, אלא שעיקר התענוג הוא בגמר הבירורים דווקא (כידוע דעיקר התענוג בכל דבר הוא בגמר הדבר דווקא¹⁴), והיינו, שכאשר כל נשמות ישראל יבררו את חלקם בעולם, ויהיה גמר הבירורים, ותושלם הכוונה ד"סותר

(10) ראה גם תניא אגה"ק ס"ד.

(11) לשון הכתוב - עקב ה, טו. וראה לקו"ש ח"ב ע' 372 ואילך.

(12) ראה ערכי הכינויים (לבהמ"ס סה"ד) מע' נחש.

(13) ברכות ל, ב (במשנה). שם לג, א. וראה לקו"ש שם ע' 375.

"רשימות" ח"ז ע' 54 ואילך. וש"נ.

(14) ראה סוטה ט, ב ובפרש"י: "בשעת גמר ביאה תאוות האדם מרובה".

וכן בנוגע לאכילה: בביתו - דרכו לאכול כל מיני מטעמים, ויש לו משרתים שמגישים לו את האוכל: משרת אחד עומד עם מזלג ומגיש לו מאכלי גוש, ומשרת שני עומד עם כף ומגיש לו מאכלים רכים; אבל בנסיעתו בדרך, שקשה לקחת עמו "מטבח שלם", כלים בשריים וחלביים, עם מבשלים ומשרתים - מסתפק בלעדם. וכן בנוגע ללבושים: בבית יש לו כמה חליפות

(כללות עניין הגלות) על מנת לבנות¹⁵ - אזי יהיה עיקר התענוג למעלה, ואז יהיה גילוי המשיח. אבל אף-על-פי-כן, גם כל אחד מישראל, אפילו יחיד, כאשר יעשה כל עבודתו ויגמור כל ה"בירורים" שלו - יכול לבוא ולטעון להקב"ה: הלא פסקת בתורתך¹⁶ שכל העולם שקול, וכל אחד ואחד יכול להכריע את כל העולם כולו, ואם כן, על-ידי עבודתי, הכרעתי את כללות העולם לכף זכות,

רואים במוחש, שבעת הנסיעה בדרך מסתפקים במעט מהדברים שמשתמשים בהם בבית, ואפילו גברים גדולים מסתפקים בדברים המוכרחים בלבד

- לימי הקיץ ולימי החורף, לימות החול וליום השבת, לשעות הבוקר, לשעות הצהריים ולשעות הערב, ובכל חצי שעה מחליף את בגדיו, וכל לבושיו מתאימים זה לזה: הגרביים לעניבה, העניבה לאף, והאף לשערות... אבל בדרך, אי אפשר לו לקחת את כל אלה, ומסתפק בלעדם.

וכאשר שואלים אותו: שמע! כיצד מתאים לך לאכול, לישון ולהתלבש בצורה כזו פשוטה ("עפעס אזוי פראסט")? - עונה: "בבית אמנם יש לי כל, אבל עכשיו הלא אני בדרך". ואין בכך לא פחיתות הכבוד ולא בושה, כי הכול יודעים שהוא בדרך. הדבר היחיד ששוקח עמו בדרך הוא "פנקס" המחאות ("טשעק-בוק"), כדי שיוכל לרכוש כל מה שיצטרך.

וכמו כן כאשר איש ישראל מתאונן על בני חיי ומזוני - עליו לדעת שזמן הגלות אינו אלא כמו זמן "נסיעה", ובמילא אין צריך להתאונן על כך שאיננו גביר כמו "רוקפלר"... כי, כפתגם "כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁸ ש"אצלם ישנו רק עולם אחד, אבל אצלנו ישנם שני עולמות". אצל אינו-יהודי אין יותר מעולם הזה, ולכן עולם הזה הוא "ביתו", ובמילא

וצריכה להיות ביאת "משיח הפרטי"¹⁰ אצלי, ועל-ידי זה - ביאת "משיח הכללי", במהרה בימינו. [כ"ק אדמו"ר ציוה לנגן "אני מאמין"].

* * *

ה. ההתבוננות בעניין הנ"ל שירידת הנשמה בגוף בכלל ובזמן הגלות בפרט הוא עניין של "נסיעה", יש בה תועלת נוספת - ש"המאמין לא יחוש"¹⁷ משום חסרון בעניינים של בני חיי ומזוני.

וכפי שרואים במוחש, שבעת הנסיעה בדרך מסתפקים במעט מהדברים שמשתמשים בהם בבית, ואפילו גברים גדולים, כאשר נוסעים בדרך, אינם לוקחים עימם את כל כלי תשמישי הבית, אלא מסתפקים בדברים המוכרחים בלבד, בכל הפרטים.

וכמו בנוגע לשינה: בביתו - דרכו לישן על גבי כריות של משי וכו'; אבל בהיותו בדרך, מצד הטרחה לקחת עמו הרבה חפצים - מטות, סדינים, כריות, וכל הריהוט של חדר המיטות - מסתדר בלעדם.

(15) לשון חז"ל - שבת לא, ב. ועוד.

(16) קידושין מ, רע"ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(17) תניא אגה"ק סי"א.

(18) אגרות-קודש שלו ח"ח ע' סב. וראה לקו"ש ח"ג ע' 806.

"משנכנס אב ממעטין בשמחה".

ובכן:

לכל לראש - עדיין נשאר כ"ד (או ל"ו) שעות לכניסת חודש אב.

ועוד זאת, גם בנוגע לחודש אב עצמו נאמר רק "ממעטין בשמחה", היינו, למעט בשמחה לגבי השמחה דחודש אדר, וכן לגבי השמחה דביאת המשיח שאז "ימלא שחוק פינו" ²⁹, אבל עניין השמחה צריך להיות גם בחודש אב.

ושיעור ה"מיעוט" אפשר ללמוד ממה שסיפר פעם כ"ק מ"ח אדמו"ר ³⁰ אודות אלו שלא החזיקו מהשיטה ד"עברו את ה' בשמחה", שהיו נוהגים בשמחת תורה לשתות חלב, שעל-פי דין הוא משקה המשכר ³¹, ואחר כך היו צובטים את לחייהם ("קנייפן זיך די באַקן") כדי שיהיו פניהם נראים לעיני הרואים כפנים שוחקות... וכיוון שמרובה מדה טובה כו' ³², מובן, שהשיעור ד"ממעטין בשמחה" בחודש אב יכול להיות במדה כזו - "קנייפן פון דער צווייטער זייט"...

וכאשר תהיה שמחה, הרי שמחה פורץ גדר ³³, ותתבטל ההגדרה שישנה בביאת המשיח שיכול לבוא רק ב"דור שכולו זכאי" או להיפך ח" ³⁴, וכמו כן תתבטל ההגדרה ד"משנכנס אב ממעטין בשמחה", ויהפכו ימי אב אלה לימי שמחה ³⁵.

(מהתוועדות ש"פ מטות-מסעי ה'תשי"ג. 'תורת מנחם - התוועדויות' תשי"ג ח"ג (ט) עמ' 93-99, בלתי מוגה)

- "אם לא עכשיו אימתי" ¹⁹; אבל אצל בני-ישראל ישנם שני עולמות, ועולם הזה אינו אלא "נסיעה" ואינו ה"בית" שלנו ²⁰, וצריך להיות "עולמך - עולם הבא - תראה בחיך" ²¹.

בבית המקדש - הבית האמיתי - נוגע אמנם כל פרט, וכמו בגדי כהונה שהיו צריכים להיות "לכבוד ולתפארת" ²², ובודאי לא מתאים שיהיה איזה "קמט" בבגדי כהן גדול, שכן, כהן גדול בבית המקדש צריך להיות באופן ש"נשמע קולו בכואו אל הקודש" ²³ ("אַלץ דאַרף קלינגען שיין" [=הכול אמור לצלצל יפה]); אבל עכשיו בזמן הגלות - אין זה נוגע ("עס מאַכט ניט אויס"), ואין בכך משום פחיתות הכבוד, שהרי אין זו אלא "נסיעה".

צריכים רק את ה"טשעק-בוק" - שיהיה העניין ד"רצון יראיו יעשה" ²⁴, שהקב"ה ימלא לא רק מה שרוצים באופן של חפץ שזהו פנימיות הרצון, אלא גם בחיצוניות הרצון ²⁵ - בבני חיי ומוזני רויחי.

ו. ועל-ידי זה ש"המאמין לא יחוש", מתבטלת גם העצבות שמצד הקליפה, ובאים לידי שמחה - שהרי עבודת הוי' צריכה להיות בשמחה, כמו שכתוב ²⁶ "עברו את הוי' בשמחה", ובפרט לפי שיטת הבעל-שם-טוב - שעל-ידי זה נעשית העבודה בקלות יותר, כמו שכתוב ²⁷ "וישא יעקב רגליו", "משנתבשר בשורה טובה . . נעשה קל ללכת".

אמנם, ישנם מחמירים גדולים שטוענים על כך שתובעים עתה עניין השמחה - שהרי אמרו רז"ל ²⁸

19) לשון חז"ל - אבות פ"א מ"ד.

20) ראה לקו"ד ח"ב ריד, א ואילך.

21) ברכות יז, א.

22) תצוה כח, ב"מ. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ח ה"ד.

23) שם, לה.

24) תהלים קמה, יט.

25) ראה לקו"ת שה"ש כח, רע"ד. ובכ"מ.

26) תהלים ק, ב.

27) ויצא כט, א ובפרש"י.

28) תענית כט, סע"א.

29) תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

30) ראה גם תורת מנחם - התוועדויות ח"א ע' 87. ח"ה ס"ע 144. ח"ח ע' 207.

31) ראה יומא עו, סע"א. וש"נ. רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"א ה"ב"ג.

32) ראה סוטה יא, א. וש"נ.

33) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך.

34) סנהדרין צח, א.

35) ראה זכרי' ח, יט. רמב"ם הל' תעניות בסופן.

בקשת הגאולה לא בגלל 'מיצר'

"מסעי" – לצאת מכל המיצרים עד משיח

בפירושו הכתוב "אלה מסעי בני־ישראל אשר יצאו מארץ מצרים", דלכאורה אינו מובן מהו אומרו "מסעי" לשון רבים, הרי מארץ מצרים הוא רק יציאה ונסיעה ראשונה - כיוון שגם כל המסעות שלאחרי זה עד שבאים ל"ירדן ירחו", שרומז על ביאת המשיח ד"מורח ודאין", הם עדיין בכחינת מצרים, מלשון מיצרים וגבולים. והיינו, שהנסיעה הראשונה נקראת בשם "יציאת מצרים" רק לגבי מדריגה שלמטה ממנה, אבל לגבי מדריגה נעלית יותר, הרי זה עדיין "מצרים".

וזהו ענין "צדיקים אין להם מנוחה. . שנאמר ילכו מחיל אל חיל" - שהולכים תמיד בעילוי אחר עילוי, לצאת מהמיצרים וגבולים שבכל מדריגה לגבי מדריגה עליונה יותר.

ומזה מובן שענין המנוחה הוא למעלה מההליכה שהיא באופן של יציאה מהמיצרים וגבולים.

וזהו שבביאת המשיח יקומו גם האבות ומשה רבינו וילמדו תורה מפיו של משיח, כיוון שהתורה שלהם היא הבל לגבי תורתו של משיח - לפי שהתורה שלהם היתה בשביל היציאה ממיצרים וגבולים, ואילו תורתו של משיח תהיה באופן של מנוחה.

...וזהו שתובעים מיהודי שיהיה אצלו הענין דהיסח הדעת בקשר לביאת המשיח - שהרצון שלו בביאת המשיח לא יהיה בשביל לצאת מהמיצר שלו, מיצר גשמי, או מיצר רוחני, על־ידי הגילויים דלעתיד, כיוון שמסיח דעתו מהמיצר שלו, אלא רצונו בביאת המשיח יהיה רק מפני שנוגע לו שתתמלא הכוונה העליונה דדירה בתחתונים. והיינו, שתהיה אצלו היציאה מן המיצר - למרחב י"ה.

היסח – למעלה – מן הדעת!

...בזמן הגלות בכלל, ובפרט בדורות האחרונים כאשר נתגבר מיצר הגלות ביותר - רוצים כל בני־ישראל וממתינים לביאת המשיח, כדי שיצאו מן המיצר אל המרחב. ובפרט אלה שנמצאים במקום המיצר, בגשמיות או ברוחניות או בשניהם יחד, שנרגש אצלם יותר המיצר הפרטי ובמילא גם המיצר של כלל־ישראל - הרי הם מתאוים עוד יותר לביאת המשיח, כדי לצאת מן המיצר אל המרחב. אמנם, על זה אמרו חז"ל "אין בן דוד בא" אלא "בהיסח הדעת":

דעת - הוא מלשון התקשרות, שמקשר דעתו בחוזק ובאומץ כו'. וההתקשרות דדעת היא בענין שנוגע ("רירט אָן") לאדם, וככל שהענין נוגע לו יותר עד שנוגע בפנימיות הלב, אזי תגדל ההתקשרות דדעת ביותר, כמבואר באגה"ק.

וזהו "אין בן דוד בא" אלא "בהיסח הדעת" - שהרצון בביאת המשיח צריך להיות לא מצד הדעת, היינו, מצד שנוגע לו הדבר בפנימיות הלב, אלא מצד ענין נעלה יותר גם בפנימיות הלב - בכדי שתושלם הכוונה העליונה להיות דירה לו יתברך בתחתונים.

(תורת מנחם - התוועדויות' תשי"ג ח"ג (ט) ע' 109-111)

תורתו של נשיא הדור

הסבר ושינוי גירסאות בתרגום יונתן בן עוזיאל • מענות הרבי לפני ארבעים שנה על שאלות בהתוועדויות קיץ תשכ"ח • עדות נדירה מהרבי על ה"לקוטי שיחות" שלו • להבנת השיחות יש לדון גם עם בעלי סברא הפוכה... • גילויים ב'יחידות' על הכנת השיחות • כמה וכמה בתי יהודים מוסיפים במצוות בזכות מבצע נש"ק

תשובה תורנית בפרסום ראשון

למרות הספרים הרבים שנדפסו עד כה מתורתו של רבנו, אין ספק שעדיין יש חומר רב מתורתו של הרבי שלא בא בדפוס. הנה כמה דוגמאות:

בפרוס שנת תשכ"ב ישב הרה"ח ר' חיים יצחק ב"ר אלתר שמואל ולנר (ע"ה) ושיגר, כדרכו, מכתב לרבי ובו הוא מברך את הרבי בכתיבה וחתומה טובה ובאיחולי שנת גאולה וישועה. בשולי המכתב (הנחתם "תלמידו, מוקירו ומכבדו חיים יצחק ולנר") הציג שאלה:

"ויאל נא רבינו לענות לי בדבר התרגום יונתן בן עוזיאל במשפטים כ"ב פסוק ט' . . כיצד זה יתכן, שהפרשה השנייה מתחילה בפסוק ט' . . גם כן מדברת בשומר חנם כמו הפרשה הראשונה ואף-על-פי-כן הוא מחוייב לשלם על גנבה ואברה (כפי שנאמר בהמשך בפסוק י"א) ופטור באונסין".

תמצית השאלה:

דיני שומרים מופיעים בתורה בפרשת משפטים פרק כב פסוקים ויד. וראה מסכת בבא מציעא (צד). מכילתא (שמות קנט). לכל הדעות עוסק פסוק ט' בשומר שכר, ולכן תמיהה יש כאן על

בהתבטאות נדירה על אביו הגאון רבי לוי-יצחק התבטא הרבי: "כל חיותו ותענוגו היו בלימוד התורה". ואף על עצמו התבטא פעם, כאשר הביע את מורת רוחו על שנדרש ממנו לעורר בהתוועדות על דברים שאינם לפי רוחו:

שאלה ברמב"ם זה ענייני . . עניין הקשור למאמר

חסידות או עניין בנגלה...

הגה"ח רבי אברהם חיים נאה (בעל קצות השולחן ברה"שולחן ופסקי הסידור) גילה לעמיתו רבי שניאור זלמן גורליק, רבו של כפר חב"ד: "אודיע לכת"ר שכ"ק אדמו"ר שליט"א בקי הרבה בשולחן-ערוך אדמו"ר, והוא משיב לכל השואלים. גם איתי יש לו משא-ומתן..." (הובא ב"מי מלך" כרך ג, עמ' 1174).

וכך התבטא הגאון הגדול רבי שלמה-יוסף זיין לקראת יום הולדתו השבעים וחמש של הרבי בשנת תשל"ז (הדברים פורסמו ב"קובץ מיוחד לענייני תורה והלכה" שהופיע באותה שנה עמ' ט):

"קטעים מהשיחות מתפרסמים בדפוס בכל שבוע בשם 'ליקוטי שיחות', ולא הם ליקוטים, ולא הם שיחות, כי אם עניינים עמוקים בהם משתקפת בקיאותו בכל חדרי התורה ודרכו המיוחדת בשילוב נגלה ונסתר".

“דעת המכילתא כברייתא די”ג מידות, זו הנאמרת על-ידינו בכל יום, שדריש ליה בפרט וכלל ולא כסוגית הגמרא בבא מציעא דף נ”ז ע”ב, שדרש “כי יתן” - כלל שאינו מלא כמו שכתוב בזבחים (דף ד’, ע”ב) וכן לא כסוגיא דנזיר שדריש ליה פרט וכלל ופרט, דסבירא ליה ד”לשמור” - פרט, שעל זה הקדים - המכילתא - שצריך לומר לשומר שיאמר לו הילך שמור לי זה.

“ושואל המכילתא שיכתוב הכלל לבד וכל בהמה” ולמה לי הפרט, ומשיב שאז נטעה שצריך שיפקוד [שיפקיד] כל מיני בהמות לכן אמר חמור או שור לחייב על כל אחד בפני עצמו. ושואל: לא יכתוב “כל בהמה” רק כי יתן בהמה לשמור, ומשיב, שאם יכתוב הכלל נוכל לטעות שהבהמה דווקא לא חיה אבל כשבא הכלל מוסיף על הפרט וכתב וכל בהמה, כולל הכל אף חיה, ואכמ”ל (ואין כאן מקום להאריך).”

רבי ישמעאל אם כן, לדברי המלבי”ם, הולך לשיטתו.

כאן מציע הרבי אפשרות נוספת: יש הגורסים להשמיט מנוסח התרגום יונתן שלפנינו בפסוק ט’, את המילה “בלא” - “למנטר אגר נטיר”, ולא “למנטר בלא אגר יתיר”, וכך כמוכן נפתרת השאלה. אולם הרבי עצמו מעיר שאין הרברים עולים יפה לפי גרסה זו, ובלשונו הק’: “למה לו להוסיף בתרגום פסוק י”א עוד הפעם דהוה לי”א אגר נטיר”. וק”ל”. (הפסוק י”א “ואם גנוב יגנב מעמו ישלם לבעליו” מתרגם יונתן בן עוזיאל: “ואין יתגנבא יתגנב מיניה דהוה ליה עמיה אגר נטיר ישלם למרוי”).

בדבריו “יש גורסים” כוונת הרבי למה שכתוב בתורה שלימה (להרמ”מ כשר) על הפסוק. וראה גם ירחון “בית התלמוד” (וינה תרמ”א) עמ’ 219. וראה עוד מה שכתוב בזה בספר “יין הטוב” (אה”ק תשל”ו).

[כל הנ”ל על-פי רשימת העיתונאי ר’ אלתר ולנר בחוברת ‘בדרך חיים’ - קובץ מאמרים תורניים של אביו].

פירוש יונתן בן עוזיאל: מדוע הוא מוסיף “בלא אגר נטיר”, כלומר ללא שכר, והריהו שומר חינם, ומאידך בהמשך מצינו שחייב בגניבה, והרי שומר חינם פטור מגניבה ואבירה.

על כך השיב הרבי:

להערתו בתרגום יונתן (משפטים כ”ב, ט’) “בלא אגר נטיר” דאם כן איך יתכן הסיום דמחייב בגניבה - התרגום יונתן מפרש כפי המכילתא (לגירסתנו ודלא כהגהת הגר”א) שדין שומר שכר מתחיל מפסוק י”א שם.

ולהעיר: יש גורסים בתרגום יונתן ב”אגר נטיר”, אבל על-פי זה יוקשה, למה לו להוסיף בתרגום פסוק י”א עוד הפעם דהוה לי”א אגר נטיר”. וק”ל.

ביאור תשובת הרבי:

במכילתא (שמות קנ”ט על פסוק ט’ - “כי ייתן איש אל רעהו חמור או שור או שה” - נאמר: “ר’ ישמעאל אומר שיפקיד אצלו ויאמר לו הילך שמור לי זה, אבל אם אמר לו עיניך בו, הרי זה פטור”.

הגר”א בהערותיו מעיר, שמפסוק ט’ (“כי יתן איש אל רעהו”) ואילך - “זה שומר שכר עד אם גנוב ייגנב”. אבל כאמור הרבי מציין כי הוא עצמו אינו גורס את גרסת הגר”א, ובתרגום יונתן בן-עוזיאל מפרש כאותה מכילתא, שדין שומר שכר מתחיל רק בפסוק י”א ואילו בפסוק ט’, שבו הוסיף יונתן בן עוזיאל “בלא אגר נטיר”, מדובר בשומר חינם, שיהיה פטור אם נגנב ממנו כדעת המכילתא.

ואכן בהמשך במכילתא קנ”ט על פסוק י”א “ואם גנוב יגנב מעמו” - אומר המכילתא “זה שומר שכר והעליון שומר חינם”. ואילו הגר”א, לשיטתו, מעיר גם כאן ש”זה שומר שכר שייך לפסוק ט’ כי יתן איש וכו”.

נשאלת השאלה: לשם מה חוזרת המכילתא ומפרטת את דיני שומר חינם?

המלבי”ם בפירושו “התורה והמצוה” על המכילתא שם, סימן קנ”ד, מסביר שהרברים אמורים לשיטת רבי ישמעאל, בעניין לימוד מכלל ופרט ומפרט וכלל, שהרי המכילתא היא אליבא דרבי ישמעאל. ואלה דברי המלבי”ם:

ושיננתם – לתלמידים, לדבר בם – לילדים

מצוות התשובה להרמב"ם

שאלה נוספת כתבתי לרבי אחרי פרשת ראה:
הנה בשבת פר' ראה דובר: שהרמב"ם מביא
ראיה מ"יעזוב רשע דרכו" שזה לא כתוב בתורה,
ולכן אינה מונה את מצוות התשובה למצוה מיוחדת
במניין התרי"ג, ומה שכתוב "ושבת עד ה' אלקיך"
אין זה ציווי אלא סיפור דברים. עד כאן.
ולפי זה שוב לא מובן מדוע כתב הרמב"ם
"מצוות עשה אחת", ואף שאפשר לתרץ כמו
שכתב רש"י גבי בכור (ב"ב קכ"ג ע"א ד"ה ת"ש
ובני), דנהי דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן,
גלויי מילתא בעלמא הוא, שלא היינו יודעים אם
"ושבת" הוא ציווי או סיפור דברים, ושמעינן
מהתם דציווי הוא, אבל אם כן שוב קשה למה לא
ימנה הרמב"ם את מצוות התשובה למצווה מיוחדת
במניין התרי"ג. ואף שזה מצווה במחשבה, הרי יש
כמה מצוות שבמחשבה ועם כל זה מונים אותן.
ועל זה זכיתי למענה קודש בכתב־יד קדשו:
ושבת להרמב"ם הוא סיפור דברים (הל' תשובה
פ"ז ה"ה) ושמעינן מהתם דציווי לחזור מחטאו (לא
זיהו מצוה בפני עצמה).
|הדברים התפרסמו לפני עשור ב'הערות
וביאורים - אהלי תורה' גיליון תשנה עמ' 48-
50.

כיצד להכין

את השיחות המוגהות?

בחורף תשכ"ז נכנס ה"חזור" הרה"ג הרה"ח ר'
יואל כהן שליט"א ל'יחידות' אצל הרבי.
הרבי (לפי רשימה שכתב באותם ימים הרה"ג
הרה"ח ר' אברהם ברוך יצחק גערליצקי) אמר לו,
כי לפני שהוא מכניס פתקאות לרבי לבירור הנאמר
בשיחות, שידבר על הנושא עם עוד אחד וכיוצא
בזה.
ר' יואל הגיב כי בדרך כלל הוא עושה כך. ענה
הרבי בבת צחוק:
יש עדיפות לשוחח דווקא עם בעל סברא הפוכה
("איפכא מסתברא'ניק"), ולא עם תלמידים וכו'
שמסכימים עם רבם כו', ואינם מתווכחים - למרות

סח הרה"ג הרה"ח ר' שלום דובער לוי, מנהל
ספריית ליבאוויטש:

בשיחת קודש פרשת עקב תשכ"ח ביאר הרבי
את טעם החילוק בין פירוש רש"י בפרשת ואתחנן,
על הפסוק ושיננתם לבניך (ו,1), אלו התלמידים,
לבין פירושו בפרשת עקב, על הפסוק (יא, יט)
ולימדתם אותם את בניכם לדבר בם, משעה שהבן
יודע לדבר למדהו תורה ציווה לנו משה שיהיה
זה למוד דבורו. ומדוע לא יפרש רש"י בשניהם
שהכוונה לבנים כפשוטו או בשניהם - לתלמידים,
או לאידך גיסא, שפירוש הפסוקים הוא להיפך,
אשר ושיננתם לבניך אלו הבנים כפשוטו ולימדתם
אותם את בניכם אלו התלמידים.

ונתבאר אשר עיקר הוכחת רש"י היא ממה
שנאמר "לדבר בם", שהכוונה משעה שהבן יודע
לדבר, ואם כן הכוונה לבנים כפשוטו.

באחת ההתוועדויות באותה תקופה התרעם הרבי
על אשר אין מתעניינים מספיק בתוכן השיחות, ועל
אשר אינו מקבל שאלות על העניינים המתבארים
בשיחות. התחלנו אפוא לכתוב שאלות. באותה
שעה לא היו עדיין בעולם קובצי הערות התמימים,
המיועדים לפלפול ועיון בשיחות הקודש.

כתבתי אפוא, לרבי:

בשבת פרשת עקב דובר שהוכחת רש"י
שמפרש לדבר בם משעה שהבן יודע לדבר, היא
כיוון שהכתוב אומר לדבר בם, ולכאורה הרי גם
בואתחנן נאמר ודיברת בם, ועם כל זה אין הפירוש
משמתחיל לדבר, ואם-כן הלא היה יכול רש"י
לפרש [ש"לבניך"] מדבר בכך גדול. [ושאלה נוספת:]
והאם מטעם זה הובא עוד טעם לזה בהתוועדות
הנ"ל, והוא: כיוון שאם לא הכי מדוע נשנה כל
הכתוב הרי הוא כבר נאמר בואתחנן?

על זה זכיתי למענה קודש בכתב יד קדשו
של הרבי (המילים המודגשות הן הדגשת המילים
שבמכתבי על-ידי הרבי):

לדבר בם - קאי על בניכם, ודברת בם זה המחוייב
בוקשרתם - גדול.

כרך ב' עמ' 802-803 הערה 131. 'התקשרות' גליון מט עמ' 12-13).

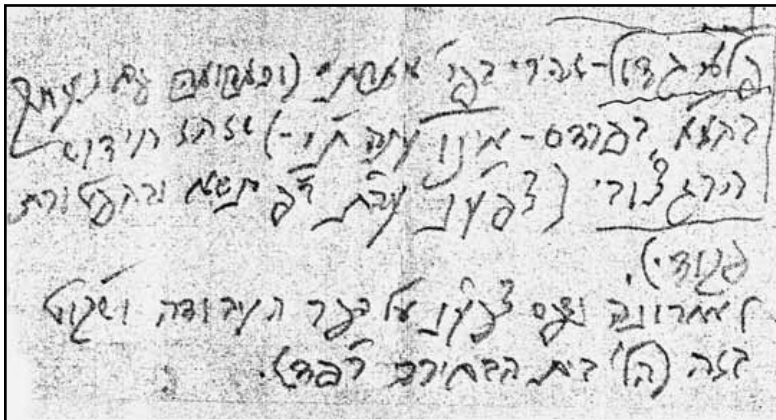
כהשלמה לעניין זה - הנה דוגמה לעובדה שדברי הרבי מיוסדים על דברי גדולי-ישראל שקדמוהו, כמו שכתב בנוגע לאדמו"ר הזקן הצועד בעקבות הרמב"ם, וממעט להביא דינים מחודשים מה שלא נמצא בפוסקים שקדמוהו (כללי הרמב"ם עמ' 142 כלל 13) - מה שפורסם ב'תשורה' מיום חמישי ז' תמוז תשס"ח (מארכיון המזכיר הר"ל ג' שי' עמ' 10-12, ושם: מכתב ששיגר אחד הקוראים, תלמיד-חכם, מכתב הערות על שיחת הרבי, שפורסמה בכתב-העת התורני "הפרדס" בשנת תשמ"ג.

הכותב העיר על שיחת הרבי, ושיגר מכתב בעילום-שם לעורך 'הפרדס' הגאון רבי שמחה עלברג (ז"ל), שהעביר את המכתב לרבי. הרבי הגיב על ההערות אחת לאחת.

לגבי עצם החידוש בשיחה ציין המגיב "ואם קבלה היא נקבל", ועל-כך ציין הרבי בכתב-יד קדשו:

פלא גדול - שהרי בפ"י [רוש] אמרתי (וכמדומה גם נעתק בהמ"מ [=בהמראי מקומות], בפרדס - אינו עתה תח"י [=תחת ידי] -) שזהו חידוש הרגצובי (צפע"נ עה"ת ר"פ [=צפנת פענח על התורה ריש פרשת] תשא ובהפטורת פקודי). לאחרונה נדפס צפע"נ על ספר העבודה ושקלא-זטריא בזה (הל' בית הבחירה רפ"ד).

הנה צילום מהמכתב, עם תשובת הרבי, תגובה על מכתבו בנושא "גניזת הארון בבית המקדש" (מתוך תשורה שחולקה בחתונת קניבסקי-גרונר).

שברור שלא תמיד המתווכח יצדק. בכלל - אמר הרבי לר' יואל - שלא יתפעל מהלשונות שבהם מגיב הרבי על השאלות כו', ויוסיף וישאל כמה פעמים עד שהנושאים יתבהרו היטב.

הדברים נאמרו בקשר לפתקאות של שאלות על ה"הנחות". אך הרבי הוסיף:

בכלל כשמכינים שיחות להגדה, מכיוון שהן מופיעות בדפוס בתור שיחות מוגהות, עליהן להיות כתובות בצורה בהירה.

וכאן גילה הרבי:
אחרי שאני מדבר ברבים ממשיך אני לעסוק באותם נושאים בתורה ופעמים יש שינויים וכו' ומיתוסף בביאורי העניינים.

הרבי מעיד על ה'לקוטי שיחות'

הנה קטע ממכתבו של הרבי בעניין הדלקת נרות-שבת-קודש על-ידי קטנות - אל רב מפורסם (פרסום ראשון):

ידוע ונראה בעליל בליקוטי-שיחות הנדפסים שמשתדל הנני לייסד דברי על אלה שקדמוני ואומר זה "בשעת מעשה" (השיחה - וגם בהשיחה במצות-עשה דמילה אמרתי דשקלוזטרו בזה בכמה-מקומות (לא קראתי בשם - כי רבים המה) וחלקם הוזכרו בשדי-חמד כלל מצות-עשה שהזמין-גרמא, וראה גם כן תו[רה] ש[לימה] על[ל] הפ[סוק] המול ימול. וש[ם] נ[סמנו]. כללים [צפנת] פענח[ח])

דהרגצבי מע[רכת] מ[צות] [עשה].
[עוד].

(ב) על [פ"י] הנ"ל - ימצא בס[פרים] הנ"ל עוד שקדמוני (ועליהם יסדתי דברי); ועוד - שחולקים על סברא זו...

(בסוף הרשימה מובא המכתב בשלמותו. ראה עוד בהרחבה ב'ימי מלך'

מע[רכת] מן[צות] ע[שה]. ועוד. ב. ע[ל] פ[י]ה הנ"ל -
 ימצא בס[פרים] הנ"ל עוד שקדמוני ועליהם יסדת
 דברי; ועוד שחולקים על סברא זו...

בכלל אין דרכי לענות על כיו[צא] ב[זה] - אבל
 ע[ל] פ[י]ה הסגנון הנ"ל ניתוסף ע[ל] ז[ה] שלפני זמן
 קבלתי מכ[תב] ע[ת]. (המופיע בא[רץ] הק[דש]
 - ששם אין "מנהגי" הד[לקת] הנ[רות] בליל ש[בת]
 ק[דש] ר[חמנא] ל[יצלן], ולאידך גיסא - רבו שם
 ביותר הבנות שיצאו מרשות אמותיהן וכו', וד[י]
 ל[מבין]. ובכ[ל] ז[ה] דוקא) בו בא מכ[תב] כ[בוד]
 תור[תו] ע[ל] ד[בר] שלילת הד[לקת] הנ[רות] ע[ל]
 י[די] קטנות, וע[ל] פ[י]ה משנה הנ"ל - נתעורר אצלי
 חשש שימשיך ע[ל] ד[רך] ז[ה] כו'.

והנה שק[ל] וט[ר] בזה, יגדיל תורה ויאדיר.

אבל פס[ק] ד[ין] בזה (ובפרט "לאשכזנים")
 - דהוי ברכה לבטלה, ח"ו (היינו שאסור): א) ה[ר]י
 ז[ה] היפך ההנהגה בפועל: בבית אדמו"ר הזקן, בבית
 הרב (ובריסק), דכמה נכדות השפת אמת ועוד ועוד.
 ב) לוקח ע[ל] צמון אחריות דכ[מה] וכ[מה] בתים
 בארצות] הברית] ובא[רץ] הק[דש] שרק הבת
 מדליקה, ועוד שנתקיים בבתיים אלה מצוה גוררת
 (עוד) מצוה (בעניני שבת בפרט) וכו'.

ועל הספק, אולי ע[ל] י[די] מכתבי זה ימונע המשך
 הנ"ל - יצאתי מגדרי לכתוב כ[ל] הנ"ל.
 בכבוד ובברכה (ח"ק)

ההתנגדות למבצע נש"ק - מחלישה בתים יהודים רבים

כהוספה לדברים אנו מביאים כאן את המכתב
 הנ"ל בנושא הדלקת נרות-שבת-קודש על-ידי
 קטנות - מפרסום ראשון - בשלמותו:

ב"ה, ז' שבט תשל"ו
 הרה"ג הו"ח אי"א נו"נ
 צנמ"ס כו' מו"ה .. ש"י
 שלום וברכה!

מאשר הנני קבלת הפתקא מכ"ז טבת והמצו[ר]ף
 ב[זה] - ומובן התמהוון וכו' שעוררה: א) איני יודע
 ברור מהי הכוונה, ובפרט כוונת הסגנון (הלא רגיל
 במכתביו דע[ד] ע[תה]). - אבל בדבר הנשלח לאחר
 ובפרט להדפסה - נוגע פי[רוש] והבנת הקורא
 (ובפרט ע[ל] פ[י]ה המשנה: קרי ל[י]ה יוסף שריא
 - עדיות פ"ח מ"ד) - ידוע ונראה בעליל בלקו[ט]י
 ש[יחות] הנדפסים שמשתדל הנני לייסד דברי על
 אלה שקדמוני ואומר זה "בשעת מעשה" (השיחה
 - וגם בהשיחה במ[צות] ע[שה] דמילה אמרתי
 דשק[לו] וט[רו] בזה בכ[מה] מ[קומות] (לא קראתי
 בשם - כי רבים המה) וחלקם הוזכרו בשד[י] ח[מד]
 כלל מ[צות] ע[שה] שהזמן ג[רמא], וראה ג"כ תו"ש
 עה"פ [=גם כן תורה שלימה על הפסוק] המול ימול
 וש[ם] נ[תבאר]. כללים [צפנת] פענ[ח] דהרגצבי

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 072-2770130

פרשת מסעי

אלה מסעי בני־ישראל (לג,א)

אומר הבעל־שם־טוב:

כל יהודי עובר ארבעים ושניים מסעות במשך חייו, מ"אשר יצאו מארץ מצרים", היינו לידתו, עד שמגיע ל"ארץ־ישראל", ארץ החיים העליונה.
ואם תשאל: הרי בין המסעות היו כאלה שבהם חטאו בני־ישראל, כמו "קברות התאוה", וכיצד אפשר לקבוע שכל יהודי מוכרח לעבור "מסע" זה בחייו? דע לך, שכל המסעות מצד עצמם הם דרגות נעלות, וכמו "קברות התאוה", שמורה על קבורת וביטול כל התאוות; אלא שבני־ישראל הפכו חלק מהם (במעשיהם הרעים) מטוב לרע.
מוסיף כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:
המסעות שכבר עברו - הרי ידע איניש בנפשיה איזה מהם ניצל לטוב ואיזה לא; אך בנוגע למסעות שעליו עוד לעבור אותם - בידו לנצל את כולם לטוב.

(לקוטי שיחות כרך ד עמ' 1083)

ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על־פי ה' וימת שם... בחדש החמישי באחד לחדש: ואהרן בן שלוש ועשרים ומאת שנה במותו (לג,לח-לט)

בפרשת חוקת (כ) מסופר בקצרה על פטירתו של אהרן, ואילו כאן מוסיפה התורה כמה פרטים: יום ההסתלקות (ראש־חודש אב), אופן ההסתלקות ("על־פי ה'", מיתת נשיקה), וימי חייו (קכ"ג).
לפנינו דוגמה בולטת לכלל הידוע שפרשת השבוע שייכת לזמן בשנה שבו קוראים פרשה זו. שכן פרשתנו נקראת תמיד בסמיכות לראש־חודש אב, יום הסתלקותו של אהרן.

(לקוטי שיחות כרך ח, עמ' 198)

שש ערי מקלט תהיינה לכם (לה,יג)

ששה מצוות... חיובן תמידי... ואלו הם: א. להאמין בה'. ב. שלא להאמין לזולתו. ג. לייחדו. ד. להאבה אותו. ה. ליראה אותו. ו. שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העיניים. סימנם, שש ערי מקלט תהיינה לכם (הקדמת ספר החינוך)

מצוות תמידיות אלו מתקנות את הפגם של חטא עץ הדעת, שהוא פגם תמידי עד סוף כל הדורות, כידוע; ואף ערי מקלט מתקנות פגם זה. שכן חטא עץ הדעת הוא שורש כל החטאים, ו"מכה נפש בשגגה" רומז לכל חטא: כל חטא גורם ל"מיתה", שכן החטא מפריד את החוטא מאלוקים חיים, והחטא אינו אלא "בשגגה", שהרי סיבת החטא היא הרוח שטות שהתגבר על החוטא.

(לקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1330)

יהפכו ימים אלו לששון ולשמחה

על-ידי המצרים – משיגים...

השלימות שבעבודת הקרבנות לעתיד לבוא באה על-ידי העבודה בזמן הגלות דווקא. ועל-פי הכלל הידוע שדבר הגורם הוא למעלה מהדבר הנגרם על-ידו, כיוון שבכוחו דווקא לגרום את הדבר, הרי מובן גודל מעלת העבודה שבזמן הגלות, כיוון שעל-ידי דווקא באים לשלימות עבודת הקרבנות כמצוות רצונך. ויש לומר, וזהו גם מה שכתוב השיגוה בין המצרים: שכאשר נמצאים בין המצרים, הנה דווקא אז השיגוה – שמגיעים להשגות הכי נעלות, ועד שמגיעים לזמן שבו תהיה עבודת הקרבנות דלעתיד, שעניינם הוא תכלית השלימות דדירה בתחתונים.

(תורת מנחם – התוועדויות' תשי"א ח"ב (ג) עמ' 235)

שמחה בשבתות

עניין העצבות ש"בין המצרים" אינו צריך להיות בשבת, כיוון שבשבת צריכה להיות שמחה. ויתירה מזה, בשבת זו צריכה להיות השמחה עוד יותר מאשר בשבת אחרת, כדי שלא יהיה חשש שהעדר השמחה בא מצד העניין ד"בין המצרים". והביאור בזה בפנימיות העניין: שבת היא מעין דלעתיד לבוא, "יום שכולו שבת". ומכיוון שלעתיד תהיה הגאולה באופן שלא יישאר שום רושם מהגלות – לכן גם בשבת אין צריך להיות העניין ד"בין המצרים".

(תורת מנחם – התוועדויות' תשט"ו ח"ב (יד) עמ' 224)

להפוך לששון ולשמחה

...ענינה של שבת זו הוא נתינת כוח להפך את "בין המצרים" לששון ולשמחה, כיוון שהגילוי שלעתיד – שהוא למעלה לגמרי מעניין גלות וגאולה – בכוחו להפך את "בין המצרים" גופא לששון ולשמחה. וזהו גם כן מה שנפסק בשולחן-ערוך, שבשבת שביין המצרים מותר לעשות אפילו כסעודת שלמה בשעתו, והרי בימי שלמה "קיימא סיהרא באשלמותא". בשבת זו ישנה נתינת כוח שהימים האלו יהפכו לששון ולשמחה.

(תורת מנחם – התוועדויות' שם)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת-קודש פרשת מסעי

ראש-חודש מנחם-אב

אין מפסיקין באמצע מ"ב המסעות⁵, ולכן קריאת הכוהן מסתיימת "בערבות מואב" (לג, מט), וקריאת הלוי "לרשת אותה" (לג, נג). מנהגי-ישראל, לעמוד בזמן⁶ קריאת הפסוק האחרון, המסיים את החומש. בסיום הספר אומר כל הציבור, ואחריו הקורא: "חזק חזק ונתחזק", וגם העולה לתורה אומר זאת יחד איתו⁷.

לאחר מכן, מניחים את ספר-התורה השני אצל הראשון⁸, ואומרים חצי קדיש. הגבהה וגלילה לספר הראשון. לאחר מכן⁹, פותחים את הספר השני, וקוראים בו למפטייר בפרשת פינחס: "וכיום השבת... ובראשי חודשיכם..." (במדבר כח, ט"ו). הגבהה וגלילה לספר השני.

הפטרה: "שמעו¹⁰ דבר ה'... אלוקיך יהודה. אם תשוב... ובו יתהללו" (ירמיה ב, ד-כח. ד, א-ב). ומוסיפים פסוק ראשון ואחרון של הפטרת שבת-ראש-חודש 'השמים כסאי', דהיינו: "כה אמר ה'", "והיה מדי חודש", ויצאו וראו", "והיה מדי חודש"

ערבית: לפני תפילת שמונה-עשרה אין מכריזין 'יעלה ויבוא'¹, אבל טופחים על השולחן כדי להזכיר לקהל לומר זאת².

שחרית: יעלה ויבוא, חצי הלל, ואברהם זקן, זבדיה³, קדיש תתקבל. שיר-שלי-יום, הושיענו, ברכי נפשי, קדיש יתום.

קריאת התורה: מוציאים שני ספרי-תורה⁴. בספר ראשון קוראים לשבעה עולים בפרשת מסעי.

1) סידור אדמוה"ז לאחר 'השכיבנו' (בסוף השו"ע ח"א עמ' 350, ובמהדורה החדשה רק בח"ב עמ' תתקד).

2) בתפילת ערבית דר"ח לא עמד הרבי שמו"ע עד שמישהו דפק על השולחן כמוזכר על יעלה ויבוא - רשימות מהנהגות שנת תשכ"ה, אות קה.

3) בשער-הכולל (ס"פ לו) מבאר שאע"פ שאסור להזכיר מלאך בשמו, כ' אדמוה"ז "ויאמר זבדיה" כי שם זה מופיע בתנ"ך (עזרא ח, ח ועוד) וכיוון שהוא כשם אדם מותר להזכירו. אבל ב'סדור רבינו הזקן עם ציונים והערות' עמ' תפא העיר, שבכתבי האריז"ל לא נזכר שהוא שם מלאך, אלא ככל השמות בספרי המקובלים שהכוונה בהם להש"ת. והביא שע"פ סוד צ"ל ניקוד הבי"ת בקמץ (ולא כשם זה שבתנ"ך שהוא בפתח), אלא שאדמוה"ז השאיר זאת ללא ניקוד [וכ"ה בכל הסיפורים שנדפסו עד שנת תש"ס] כדי שגם אלה שאין יודעים הכוונות יעלה להם העניין.

4) לאחר שמגיעים ספרי-התורה לבימה, ניתן למסור את הספר השני גם לקטן להחזיקו (אג"ק ח"ג עמ' קלח), בתנאי שהוא בר-דעת ויחזיקנו ביציבות ובכבוד (שערי אפרים שערי י"ו).

5) ייזרר האוחז את הספר להתרחק קצת מן הצד, כדי שלא יחזיקנו אחורי הקוראים בתורה (משנ"ב סו"ס קמז).

6) אם יש רק ס"ת אחד, אין מגביהים אותו אחרי חצי קדיש, אלא גוללים אז לפרשת ראש-חודש, ומגביהים וגוללים רק לאחר קריאת המפטייר.

5) ס' צרוור-המור פרשת מסעי, הובא במג"א סי' תכח סוף ס"ק ח.

6) רצוי שהקורא יפסיק קימעה לפני תחילת הפסוק (ועכ"פ עד שיפסיקו היושבים לעמוד), כדי שהציבור ישמע היטב את קריאת הפסוק.

7) ס' המנהגים עמ' 31. אג"ק ח"ד עמ' יד. מקורות נוספים ודין הובאו ב'לוח השבוע' בגיליון תרכ"ו הערה 1.

8) כדי שלא יסיחו דעתם מן המצוות (רמ"א סו"ס קמו ומשנ"ב שם ס"ק כז). בשו"ת משנה הלכות (חי"ג סי' כב) כתב, שיניחו הס"ת השני משמאל לראשון, כדי שיהא קרוב יותר לבעל-קורא ולא יהא חשש ל"אין מעבירין על המצוות". ויש לברר אם יש בעניין זה הוראה מהרבי. אין מרימים אחר-כך את ספר-התורה, אלא הוא נשאר על הבימה עד אחרי הקריאה בו (שערי-אפרים שערי י"ב).

9) שו"ע ומשנ"ב שם.

10) ס' המנהגים ס"ע 33. לוח כולל-חב"ד.

וכן) ב'צדקה' יותר מהנתינה הרגילה לפני התפילה²⁰ [ותוספת מיוחדת בכל מעבר מתקופה לתקופה בימים אלו גופא: עד ראש-חודש מנחם-אב, מראש-חודש מנחם-אב²¹, השבוע שחל בו תשעה באב, ערב תשעה באב, ותשעה באב²². הוספה בצדקה גם בשבתות - באופן המותר - על-ידי אכילה ושתייה וכיוצא בזה, בנוסף על נתינת הצדקה בערב שבת-קודש כנהוג בהוספה עבור השבת²³.

מובן, שההוספה בתורה בעניין שהזמן-גרמא, צריכה להיות גם אצל הילדים [והילדות] הנמצאים במחנות הקיץ²⁴.

"תשעת הימים"²⁵:

משנכנס אב ממעטין בשמחה ובמשא ומתן של שמחה. ואסור לקנות בגדים ומנעלים חדשים או לתת לאומן לעשות לו, ואפילו אין משתמשים בהם עד לאחר תשעה באב. ואסור לכבס בגדים (חוץ מבגדי קטנים) אפילו להניחם לאחר תשעה באב. וכתונת לשבת מותר לכבס רק על-ידי גוי, ואסור ללבוש בגדים מכובסים שלא לכבס עדיין (גם אם רוצים ללבושם במשך ט' הימים, אלא אם יש בזה תועלת לכבוד שבת-קודש). בעלי הברית: המוהל, הסנדק, והוריי-הבן - מותרים ללבוש לבנים ובגדי שבת.

ואסור לרחוץ כל גופו לתענוג אפילו בצונן, ולרפואה ולצורך מצווה [וכן המצטער מפני החום והזיעה]²⁶ - מותר. אסור לאכול בשר ולשתות יין

הת' בלתי מוגה סכ"ו וסעיף ס"א).

20 לקוטי-שיחות חכ"ג ס"ע 265. ובפרט בצדקת מקדש מעט - בתכנס' ובתי-מדרש (ישיבות וכו'), לקו"ש כח עמ' 287. וראה סה"ש תנש"א ח"ב עמ' 733.

21 ב'התועדויות' תשמ"ו ח"ד עמ' 187 מבואר, שהל' בית הבחירה נחלקו לשמונה פרקים, כדי ללומדם שמונה ימים "עד ערב ת"ב לפני חצות", עיי"ש. מאידך, בסה"ש תנש"א (מוגה) ח"ב עמ' 691 הערה 87, מפורש שיש ללמוד שיעור בהל' בית-הבחירה גם ביום תשעה באב (נדחה) בעצמו: "באופן המתור, כמובן, לאחר חצות היום, או להשלים במוצאי היום". ולכן לא נכנס העניין בפנים.

22 'התועדויות' תש"נ ח"ד עמ' 102.

23 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96 הערה 127.

24 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 50. וכנראה ה"ה ל'סיומים' המובאים אח"כ.

25 לוח כולל-חב"ד.

26 כגון מן הריח, או שנדבקים הבגדים, וכל-שכן גירוד וכדומה.

(ישעיה סו, א. כג. כד. כג.)¹¹.

אין אומרים 'אב הרחמים'.

מוסף: 'אתה יצרת'. טעה ואמר 'תקנת שבת' לא יצא (פרטים בגליון תקי"ז).

יש לזכור ללמוד היום, כמנהגנו בכל ראש-חודש, פסוק אחד עם פירש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מפרק התהילים שהוא מסומן במספר שנות חייו. ואם הפרק הוא פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, אז כופלים שיעלה כמספר חודשי השנה, ואם הוא מרובה בפסוקים - אזי לומדים שני פסוקים או יותר בכל ראש-חודש¹².

אחר התפילה - התועדות בבית-הכנסת, כנהוג: הן כראש-חודש¹³, והן כ'שבת חזק'¹⁴.

"בית הבחירה":

בימי 'בין המצרים' גופא, יש להוסיף ב'משפט' (לימוד התורה, לכל לראש - בהלכה למעשה מדיני ימים אלו¹⁵, וכן ובכל יום, ועל-אחת-כמה-זכמה בשבתות שעניינן 'הקדמת רפואה'¹⁶, במיוחד בענייני התורה העוסקים בגאולה¹⁷ ובבניין בית-המקדש, ולכל לראש - הפרקים בספר יחזקאל מ-מג המדברים בעניין בית-המקדש השלישי; משנה - מסכתות מידות ותמיד¹⁸; והלכות בית-הבחירה¹⁹ להרמב"ם

11 לקוטי-שיחות כרך לה עמ' 191 הערה 34.

12 אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ח עמ' רמ, קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים 'אהל יוסף יצחק' עמ' 214, ס' המנהגים עמ' 36.

13 לוח היום-יום, ל ניסן. וראה טוש"ע או"ח סי' תיט. אג"ק כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג עמ' תמ. סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 122 ('התועדויות' ח"א עמ' 311), ועוד.

14 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 233 ('התועדויות' ח"ב עמ' 137).

15 "לדעת את המעשה אשר יעשון, כל זמן שמשיח צדקנו עדיין לא בא" - עפ"י 'התועדויות' תשמ"ח ח"ד עמ' 78, 91 (מוגה), 108.

16 לקוטי-שיחות כרך כד עמ' 265 מזכיר גם את לימוד ספר הזוהר, והסברתו בתורת החסידות. כן מזכיר שם אודות הוספה גם בקו התפילה - בעבודתה באיכות, וכן באמירת תהילים עכ"פ מומרו אחד נוסף בכל יום. ומעורר ע"ז גם בכרך כח עמ' 286 הע' 60, וש"נ.

16 ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 578.

17 ספר-השיחות תשמ"ט ח"ב עמ' 606.

18 ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 579 והערה 186. וב'התועדויות' תשמ"ט ח"ד עמ' 38 הלשון "ומקצת במסכת תמיד".

19 ופעם אחת מצאנו שהורה הרבי ללמוד בנוסף לכך גם 'הלכות הקורבנות' (שיחת מוצש"ק פ' דברים תשל"ט, הנחת

יום מ'תשעת-הימים'³⁴, מראש-חודש [ומה טוב גם לפני זה]³⁵ עד תשעה באב, וגם בערב תשעה באב ובתשעה באב - באופן המותר על-פי שולחן-ערוך [ובמקום המתאים - גם עם סעודה והתוועדות]³⁶.

"ומהטעמים בדבר - כיוון שבימים אלו מחפשים את כל האופנים המותרים כיצד להוסיף בעניינים טובים ושמחים, ועל-ידי זה לגלות את הטוב הפנימי שבירידה הקשורה עם ימים אלו³⁷, החל מ'פיקודי ה' ישרים משמחי לב' - עושין שמחה לגמרה של תורה.

"ומפני טעם זה³⁸ כדאי לערוך סיום גם ביום השבת שב'תשעת-הימים'.

"ומה טוב - ברוב עם הדרת מלך', לשתף עוד כמה וכמה מישראל (מצד האהבת-ישראל ואהדות-ישראל) בשמחה, גם אם רובם לא סיימו בעצמם המסכת ולהוסיף, שכדאי ונכון לערוך 'סיומים' על מסכתות כאלה שסיומן בעניינים שקל לאומרם ולהסבירם במהירות לכל אחד ואחד מישראל, אפילו פשוט שבפשוטים³⁹, שב'סיומים' אלו יכולים לשתף גם

(חוץ משבת וסעודת מצווה). הטובל בכל ערב שבת²⁷ מותר לטובל ולרחוץ ראשו, פניו, ידיו ורגליו²⁸ לשבת חזון הבעל"ט.

אין נכנסים לדירה חדשה בתשעת הימים. פעם ענה הרבי: טוב לדחות לאחר ט"ו באב²⁹, ופעם אחרת הורה: "באם אפשר... בחודש אלול הוא חודש הרחמים"³⁰.

עצת הרבי בדבר טיפול רפואי: באם אפשר - יש לדחותו לאחרי יום התשיעי באב. וכל עכבה לטובה. ובאם הרופא ידחק ברוקא את השעה, יש לעשות זאת קודם שבת חזון³¹.

סיומים³²:

"המנהג לערוך 'סיומים'³³ למסכתות הש"ס בכל

שו"ת אגרות-משה אה"ע ח"ד סי' פד אות ד, נטעי-גבריאל הל' בין-המצרים ח"א פמ"ב ס"ד. וראה גשר-החיים ח"א ס"ע רכ, המתיר בזה באבילות דיחיד אפילו בסבון ובמים חמים (וע' נטעי-גבריאל הל' אבילות ח"א פרק קה ס"ג). מאידך בכ"ה החיים סי' תקנ"ד סוף ס"ק מו כתב בעניינו, שאם יכול להעביר זאת בצונן לא ירחץ בחמין.

(27) וכן הטובל בכל יום, לענין הטבילה בלבד. ראה לוח 'דבר-בעתו'.

(28) ולמעשה רוחצים כל הגוף, במים חמים ובסבון. וכן הורה הרה"ג והמשפיע ר' חיים-שאל ברוך ע"ה. (וצ"ע מהמובא בליקוטי-סיפורים להרב פרלוב ע"ה מהדורה ראשונה עמ' קכב). וראה בכ"ז בס' 'מנהג ישראל תורה' סי' תקנ"א ס"ק יא.

(29) אגרות-קודש כרך ט עמ' רכח.

(30) שם כרך יט עמ' שצ.

(31) שם עמ' שעו.

(32) עיקר הדברים - מוגה, מסה"ש תנש"א ח"ב עמ' 708 (ועיי"ש עמ' 733), ומסה"ש תשמ"ח ח"ב עמ' 564, ומשיחות

קודש תשמ"מ עמ' 672 - שיחת ש"פ מטות ומסעי תשמ"מ, בלתי מוגה. ושולבו הוראות ממקורות נוספים כמצויין בהערות.

(33) אף שיש דעות שניתן לעשות סיום על פרק, או על מסכת שלמה במשניות, מוטב לערוך סיום על מסכת בגמרא, 'סיום'

עם כל הפרטים, לכל הדעות, כמו מסכת תמיד ('התוועדיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 86. וראה גם 'התוועדיות' תש"נ ח"א עמ' 97).

בליובאוויטש אמרו בסיום מסכת רק 'הדרן עלך' ושמות בני רב פפא, ותו לא, וסיימו ב'קדיש דרבנן' רגיל ('רשימת דברים'

להרב חיטריק ז"ל, ח"ד עמ' ריט). אבל כשאמר הרה"ח ר' מאיר אשכנזי ז"ל קדיש דרבנן בסיום הש"ס בהתוועדות כ"ד טבת

תשי"ב, ציווה הרבי שיאמר 'קדיש הגדול' כנדפס במסכתות (הרה"ח ר' יואל שי' כהן. וגם לגבי המשך נוסח הסיום משמע

שאומרים אותו, ראה התוועדיות תשמ"ה ח"ג עמ' 1700. ועוד, וגם זה עיקר: בת"ב ה'תש"נ אחרי ה'קנינות' נכנס הרבי למעלית,

אך הקשיב לקול אחד התמימים שעשה 'סיום' באולם הגדול

על מסכת מ"ק ברמקול (ולא ידע שהרבי שומע). כשהנ"ל סיים

את ה'יהי רצון' ולא אמר קדיש [מסתמא - מפני שיש לו אב ואם, ולא ידע את האמור ב'שערי הל' ומנהג' או"ח ח"א ר"ס פ

שאיין חשש לאומרו], אמר הרבי "ער זאגט נישט קיין קדיש!!!" [=הוא אינו אומר קדיש!!] ואח"כ הוסיף: "ער האט דאך

געמאכט א סיום! אין אלע גמרות שטייט נאך דעם א קדיש, פארוואס זאגט ער נישט קיין קדיש!!!" [=הרי הוא עשה סיום!

בכל הגמרות כתוב קדיש לאחר מכן, מדוע אינו אומר קדיש!!]

- 'בית חיינו' גיליון 50 עמ' 4 - משמע שצ"ל כנוסח הנדפס.

(34) "אפילו כשאין אוכלים סעודת בשר אחר-כך. להעיר מהנהגת אדמו"ר מהרש"ב נ"ע לעשות סיומים בתשעת-הימים אף שלא היה סועד אחר-כך בבשר ויין - ספר-המנהגים עמ' 46" (לקוטי שיחות חכ"ג עמ' 223, ובכ"מ).

(35) 'התוועדיות' תשמ"ט ח"ד עמ' 74.

(36) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 733.

(37) 'להעיר גם מהפתגם הידוע (בשם הרה"צ ממנוקאטש) בפירוש דברי חז"ל: "משכנס אב ממטעין בשמחה" - ש'ממעטין' העניינים הבלתי-רצויים דתשעת-הימים 'בשמחה', על-ידי

ההוספה בשמחה, באופן המותר על-פי שולחן-ערוך, כמובן".

(38) אע"פ שביארציט שחל בשבת ('התוועדיות' תשד"מ ח"ב עמ' 872) שלל הרבי עריכת 'סיום', כיוון שמנהג זה עלול להתפרש שם כנתינת מקום לעניין של תענית.

(39) "ולדוגמא: מסכת תמיד (מסכת הכי קטנה, שמונה דפים בלבד, שיכולים ללמדה ולסיימה במשך זמן קצר) שסיומה

"השיר שהיו הלוויים אומרים במקדש", וכן הסיום ד"ל כל בניך

"למסור לאנ"ש שי' המתעסקים בהסיומים:
* לסיים כל סיום בהצעה-התעוררות על-דבר
(להוסיף ב)נתינות לצדקה.
* לחתום כל סיום בתיבות (עניין) דאהבת-
ישראל"⁴⁸.

"ובוודאי יפרסמו ויזרוזו על-דבר קיום הוראות
אלה בכל מקום ומקום, בכל קצווי תבל"⁴⁹.
"וגם כאשר יבוא משיח צדקנו קודם תשעת
הימים, יעשו את ה'סיומים', ויזכו להתחיל ולסיים
ספרים אחרים בתורתו של משיח"⁵⁰.
* בעניין סעודת בר-מצווה של נער שנכנס לעול
המצוות ביום ח' במנחם-אב, השיב הרבי: "יש לברר
אם יש מנהג במקום בכגון-דא, ובאם לאו - יש
לעשותה בזמנה, זאת אומרת ליל ח' מנחם-אב, ובאם
אי-אפשר מאיזה טעם שיהיה - בשבת שלאחריו"⁵¹.
מנחה: אין אומרים 'צדקתך'⁵². פרקי אבות - פרק
ב'.

מוצאי שבת:

מכרילים על היין, ונותנים לשתות לילד שהגיע
לחינוך ברכה ואינו יודע עדיין להתאבל על ירושלים.
ואם אין תינוק - שותה בעצמו"⁵³.

ח"ב עמ' 565 והערה 127. בישיבה הנ"ל נוסף גם: קבלת החלטה
טובה, שתיכף לאחר השבת יתן לצדקה ממש (יפריש לעצמו,
ויתנה בפועל לפני או לגבאי בבוקר). ובסה"ש תשמ"ח ח"א עמ'
222 (שבת ט"ו בשבט) - שיחליטו גם כמה לתת.
48) מענה שנדפס ב'מאוצר המלך' ח"א עמ' 283, וכמ"ש המו"ל
רשי"י חו"ש שם (ב'התקשרות' גיליון רצב עמ' 19), סביר להניח
שהיא שייכת לסיומי המסכתות דימי חודש מנ"א, עיי"ש.
49) ספר-השיחות תש"נ ח"ב עמ' 580.
50) משיחת ש"פ מטות, מבה"ח מנ"א תשמ"א, בסופה.
51) אגרות-קודש חלק טו עמ' רנז. וכן במקרה נוסף שלא
ניתן לעשות סעודה במוצאי היום, באג"ק ח"ז עמ' פז, כשחל
במוצש"ק ליל ער"ה, מבאר שהסעודה צ"ל מייד ברגע הראשון
שנכנס למצוות. מאידך בח"א עמ' שמ כשחל בעיו"כ מציע
להתחיל בחצי יום הראשון (והכוונה כנראה ביום) ולהמשיך
במוצאי יוה"כ, אך ייתכן ששם לא התאפשר לקיים הסעודה
בליל ערב יו"כ. אבל בדרך כלל, מנהגנו מובא בספר-המנהגים
עמ' 75 מלקוטי-דיבורים (ח"ב דף רסח,א), שאחרי שחרית חוזר
הבר-מצווה מאמר ומכבדים ב'לקח' ומשקה, ובערב (מוצאי
היום) עושים את הסעודה (כפי שנהג אדמו"ר הזקן).
52) שכח יעלה ויבוא במנחה, ונוכר בערבית מוצש"ק, שהיא גם
מוצאי-יראש-חודש - מתפלל פעמיים שמונה-עשרה, והשנייה
בתורת 'דבבה' דווקא (כיוון שאינו יכול לומר בה 'יעלה ויבוא'
- שר"ע אדמו"ר הזקן סי' קח סי"ז. לוח כולל-חב"ד, ש"פ נח).
53) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א סי' תקנ"א סי"י (ובאמת קשה

יהודי שפוגשים ברחוב, ובאמצע עסקיו - כשחוזרים
לפניו על הסיום, או אף שאומרים לו המאמר דסיום
המסכת מבלי לספר לו שזהו 'סיום', שהרי 'זכין לאדם
שלא בפניו'.

[מי שיכול - יסיים בעצמו; אם לאו - ישתתף
לפחות במעמד 'סיום' של אחרים; ומה טוב שיהיה
במעמד עשרה מישראל; וכדי לזכות גם את מי
שמשום-מה לא השתתף במעמד סיום כלשהו,
ובלאו-הכי אוכל מאכלים המותרים רק בסעודת
מצווה - יש להשמיע עבורו את הסיום ברדיו
וכו', ולקשר אותו לפחות בצורה כזאת לשמחה-
של-מצווה"⁴⁰. כמורכך יש לשתף בזה יהודי שפוגשים
ברחוב, על-ידי שיאמרו לו המאמר דסיום, אף מבלי
לספר לו שזהו 'סיום'⁴¹].

"בקשר ל'סיומים', יש להשתדל במיוחד בעריכתם
[כאמור - גם בשבתות] "ברוב עם הדרת מלך", לאחד
רבים מישראל בשמחה לגמרה של תורה, "אנשים
ונשים (בנפרד כמובן) וטף"⁴², כולל גם הקטנים (לא
רק קטנים בידיעות, אלא גם קטנים בשנים) שעדיין
אינם שייכים להבנה והשגה, על-דרך וברוגמת
הסיום דערב-פסח, שמנהג ישראל להביא גם בכורים
הקטנים"⁴³.

"וכן יש לעורר [במיוחד בסיומים, על אהבת-
ישראל"⁴⁴] ו על-דבר ההוספה בלימוד התורה ככלל
ובנתינת הצדקה, על-פי מה שנאמר: 'ציון כמשפט
(=תורה) תיפדה, ושיביה בצדקה"⁴⁵. וכשבאים לעורר
על נתינת צדקה - יש להביא בפועל קופת צדקה,
שאו תיכף ומיד נותנים צדקה בפועל"⁴⁶. וגם ביום
השבת-קודש - באופן המותר, באכילה ושתיה,
וצדקה רוחנית"⁴⁷.

לימודי ה" - בארבעת המסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות
- ראשי-תיבות "בניך".

40) שיחות-קודש תשמ"ח ח"ג עמ' 672.
41) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 96.
42) 'התוועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 108.
43) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 719. ולמרות האמור שם
"במיוחד בשנה זו" אין נראה שזו הוראת שעה, עיי"ש.
44) 'התוועדות' תשמ"ג ח"ד עמ' 1849.
45) ספר-השיחות תנש"א ח"ב עמ' 708. ספר-השיחות תשמ"ח
ח"ב עמ' 564.
46) 'התוועדות' תשמ"ח ח"ד עמ' 123.
47) (כמו נתינת עצה טובה, ועאכ"כ לימוד תורה - התוועדות
תשמ"ח ח"ד עמ' 376 בקשר לשבת שלפני ר"ה) סה"ש תשמ"ח

יום ראשון ב' במנחם־אב

יום רביעי ה' במנחם־אב

בשיעור חומש היומי דשיעורי חת"ת, מסיימים
כנדפס: "כאשר דיבר לכם" (א,יא)⁵⁴.

יום ההילולא של האריז"ל - מעורר בפשטות
- שנוסף להוספה ב'משפט' ו'צדקה' בכלל, שהם
בהדגשה מיוחדת אצל האריז"ל - שיוסיפו בכל
הפעולות דהפצת המעיינות הוצה "זאת החכמה",
ובפרט כמוסבר בתורת חסידות חב"ד⁵⁵.

להגדיר מצב כזה. וראה א"א להרה"צ מבוטשאטש על אתר].
והנה יש שמשום־כך מבדילים על 'חמר מדינה', כגון 'בירה'
(ערוך־השולחן שם סכ"ו, וראה ימי בראשית' עמ' 200). ובין
חסידי־פולין, רבים נוהגים שאין נותנים לקטן גם כשנמצא
מוכן שם (וכבר העירו, שחומרא זו סותרת את הדעה שצריך
לשתות בעצמו דווקא, ראה המוסגר בשו"ע אדמוה"ז סי' רצה
ס"ד, ובארוכה במילואים לס' 'קיצור הלכות משו"ע אדמוה"ז'
לסי' זה עמ' קט, וש"ג).

בתקופה מסויימת, מחוסר ידיעה, שינו והנהיגו בבית־חינו
כנהוג בקהילות שונות לסיים פסוק אחד לפני 'שני', כדי
שלא להתחיל בפסוק 'איכה' (כמ"ש באשל־אברהם להרה"צ
מבוטשאטש סי' קלח. ובליקוטי מהרי"ח ח"ג נב, א כתב שנוהגין
כן אף במקומות שאין מנגיין הפסוק בניגון איכה. אך לכאורה,
ע"פ הפשט, וכן ע"פ המדרש - איכ"ר רפ"א, פסוק זה אינו
תוכחה), וזה נכנס גם לספר־המנהגים ס"ע 31 (אף שספר זה
הוגה במידה מסויימת ע"י הרבי), ולאחר מכן נתברר הדבר
וחזרו להנהיג הישנה (וחבל שטרם תוקן שם). וראה בזכרונות
הבעל־קורא בבית־חינו, הרה"ח ר"מ שוסטרמאן ע"ה ("למען
יידעו... בני יולדו", ארה"ק תשנ"ז, עמ' 138), המספר שהוא
שהנהיג זאת וכיצד הפסיק לנהוג כך.
55) 'התועדות' תשמ"ט ח"ד עמ' 109.

מאידיך, ראה שיחות־קודש תשל"ח ח"ג עמ' 496 (בהוצאה
החדשה: ח"ד עמ' 388), שבמוצש"ק מטו"מ, ב' מנ"א, שכח
המבדיל [הת' ישראל־מרדכי שי' קאזאמינסקי] והחל לשתות
את היין מהכוס, והרבי הורה בידו תנועת־מיהה ואמר [או
סימן בידו] שיתנו לילד לשתות [היו שם מעט בחורים. הילד
היה אלחנן־דוב שי' בר"ד מרוזוב, בן י"א אז, שחונך בביתו
שלא לשתות מהיין ולכן סירב לראשונה, ושוב סימן לו הרבי
לשתות, ולבסוף נענה] וכשהילד שתה, חייד הרבי [ביותר, ויצא
לחדרו] (והוא מרשימת הרה"ח ר' [אז: הת'] שלום־יעקב שי'
חזן. ההוספות במוסגר מפי ר' אלחנן ואחרים שהיו שם).
54) כך נהגו לסיים לעליית הכהן בש"ק בקרה"ת בלויבאוויטש.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש